

ASPECTE DIN ACTIVITATEA ȘI GÎNDIREA POLITICĂ A LUI IOAN SUCIU

Ioan Suci, unul din pionierii luptei pentru desăvîrșirea unității noastre statale, a dus o activitate politică susținută pentru eliberarea națională a românilor transilvăneni, activitate cuprinsă în peste trei decenii, cu începere din 1884 pînă la 1918. S-a născut la 14 decembrie 1862 în comuna Șistarovăț, situată în Banat, dar la o mică distanță de Arad; era fiul mai mare al pădurarului erarial Melentie Suci, care scurt timp, între 1856—1858, a fost elev la preparandia din Arad. Cursul primar l-a absolvit în comuna natală, după care, timp de 8 ani, începînd din 1873, și-a urmat studiile liceale în Arad, unde a fost coleg cu Vasile Goldiș. De remarcat că tînărul licean a fost educat de părintele său în spiritul rezistenței față de asuprairea socială și națională a poporului român, asupraire exercitată de clasele dominante din Imperiul dualist austro-ungar. Conform dorinței pădurarului Melentie, Ioan Suci trebuia să devină un intelectual care să mențină legăturile cu poporul și nu un „domn“ izolat și rupt de popor, să fie un luptător.

Încă de pe vremea studenției la facultatea juridică din Budapesta, începe să se afirme în lupta politică, astfel că îl găsim în cursul anilor 1885—1886 președinte al societății studenților români „Petru Maior“. În această societate tîneretului studios român milita pentru drepturile naționale românești și tocmai de aceea activitatea sa era considerată periculoasă de către clasele dominante. Un reprezentant al acestora declara în parlament, spre sfîrșitul secolului trecut, că aici „se țin cele mai periculoase comploturi contra statului maghiar“¹. Faptul că îl întîlnim ca președinte al societății amintite s-a datorat și modului reușit în care Ioan Suci a organizat în 1884 comemorarea centenarului răscoalei lui Horea. Clasele stăpînitoare, dorind să împiedice curajoasa manifestare a studenților români, au pregătit o contrademonstrație; oamenii guvernului urmau să-i combată cu brutalitate pe studenții români care îndrăzniseră să evoce figura conducătorului din 1784, cînd iobagii, în majoritate români, luptaseră cu arma în mînă împotriva exploatarei exercitate de nobilimea maghiară și statul habsburgic. Clasele dominante din imperiul dualist se străduiau și după 100 de ani să împiedice progresul social și național al poporului român. În concepția oficialităților, asemenea demonstrații

¹ T. V. Păcățian, *Cartea de aur*, VIII, Sibiu, 1915, p. 76.

ale studenților români, cetățeni ai statului maghiar, nu trebuiau îngăduite și inițiatorii acestora erau suspectați ca trădători ai națiunii politice maghiare, singura existentă în legile introduse de către parlamentul de la Budapesta. Atunci când cei pregătiți de guvern doreau să împiedice manifestația studenților români și când îi făceau pe aceștia trădători ai statului și ai singurei națiuni politice recunoscute de guvernanți, Ioan Suciul le strigase curajos: „Noi românii n-avem să învățăm de la voi cum să ne iubim neamul”². Într-adevăr, în condițiile înăsprii politicii de asuprire și de naționalizare duse de clasele stăpînitoare și în virtutea unor condiții istorice obiective, privirile românilor din Transilvania se îndreptau înspre frații lor din România, cu care trebuiau să se unească în mod firesc.

În 1888 Ioan Suciul se întoarce la Arad și se înscrie ca avocat stagiar în biroul unuia din fruntașii luptei naționale arădene, Mircea Basiliu Stănescu, fost în mai multe rînduri deputat național la Pesta; aici a intrat în contact direct cu metodele de luptă împotriva opresiunilor oficiale. De remarcat că tînărul absolvent al facultății juridice își începe activitatea politică într-o vreme când avocații și ziaristii se aflau în frunte. Ioan Suciul, pe care-l găsim încă de la Budapesta bine orientat în politică, își continuă lupta acasă, în Transilvania, într-o perioadă destul de încordată. Cu numai un an înainte avuseseră loc alegerile de tristă amintire de sub auspiciile guvernului „zdrobitorului de naționalități”, Coloman Tisza. Ioan Suciul spunea că „rețeta” acestuia în alegeri era foarte simplă: „Cu o zi mai înainte erau asediate toate căile care duceau în comuna centrală a cercului electoral. N-avea nimeni voie să intre în comuna unde avea să voteze decît numai acela pe care îl lăsa pretorul să treacă cordonul. Aderenții guvernului ajungeau cu toții să voteze...”³. Așa au fost învinși Vincențiu Babeș la Sasca, Petru Truția la Baia de Criș și alții.

Desigur, aceste măsuri au fost luate de către guvernanți pentru a împiedeca alegerea în parlament a deputaților români sau în alte locuri, alegerea deputaților altor națiuni asuprite. Dacă aceștia ar fi fost aleși, și-ar fi ridicat uniți glasul de protest împotriva politicii oficiale, ceea ce, desigur, căutau să evite, fie și prin metode violente, clasele stăpînitoare. În 1887 „singur generalul Traian Doda a izbutit să iasă ales la Caransebeș în fortăreața grănicerilor severinieni... Baionetele unui întreg regiment de infanterie de li se punea din partea guvernului ungar în cale, cei peste 6000 alegători grăniceri ar fi luat Caransebeșul cu asalt și se producea o încăierare căreia îi mergea vestea peste întreaga lume. Iată de ce a trebuit ca generalul Doda să fie lăsat învingător. Era unicul român care a ieșit ales în alegerile generale din 1887”⁴. Dar deputatul român, găsindu-se singur și observînd abuzurile comise în jurul lui în contra românilor, a crezut de cuviință să refuze locul din parlamentul maghiar și a adresat o scrisoare de protest guvernanților în care îi acuză că: „Ei vor purta vina în fața istoriei de pe urma acestor proceduri și tentații de oprimare, dacă în inimile românești, din aceste ținuturi strămoșești, intră tot mai adînc convingerea că de la dinșii numai rău și asuprire le poate

² I. Suciul, *Adevăruri istorice, Reamintiri de interes național istoric. Arădanii și Partidul Național Român*, Arad, 1926, p. 12.

³ *Idem*, p. 5.

⁴ *Ibidem*.

veni. Așa că nici el nu mai are ce căuta în dieta de la Pesta⁵. După aceste evenimente, tendințele pasiviste se întăresc și mai mult, chiar în părțile vestice ale Transilvaniei.

Față de asemenea mijloace folosite de guvernanți, revolta românilor transilvăneni era mereu prezentă și mereu îndreptățită. Ioan Suci, aflând că în 1888 generalul Doda urma să fie tirat într-un proces la Arad și condamnat pentru agitație din cauza celei scrisori, a militat alături de alți conducători arădeni pentru organizarea unei largi demonstrații de protest, considerând că în fața concentrării forțelor de poliție din partea statului era necesară concentrarea maselor populare românești într-o dîră și hotărîtă rezistență. Țăranii au fost pregătiți din timp pentru a fi capabili de rezistență în fața acestor forțe. Trebuiau mobilizați — după părerea lui Ioan Suci — „mii și mii de țărani din județul Arad, bine organizați față cu cari poliția ori chiar întreaga garnizoană a cetății Arad era exclus să poată răzbi, căci nu bieți curioși aveam noi să aducem la Arad... ci aduceam bărbați decise într-o mulțime, cari știau să reglementeze Aradul”⁶. Deși manifestația n-a avut loc — nu fiindcă masele românești din județul Aradului și conducătorii lor ar fi renunțat la poziția lor curajoasă, ci fiindcă procesul nu a mai avut loc, deoarece Traian Doda murise între timp —, totuși intenția de a lupta în maniera sus-amintită era demnă de subliniat, fiindcă — după cum afirma Suci — ea zugrăvea „...biroul de organizare și de conducere al fruntașului arădan de pe vremuri, care nu obosea nicicînd, ci lucra mereu, zi și noapte, pregătind bine și pînă la cele mai mici amănunte ce era de lipsă și era bine pentru apărarea intereselor noastre naționale, pentru închegarea rîndurilor și pentru asigurarea succeselor de luptă”⁷.

Tinărul avocat, crescut în părțile de vest ale Transilvaniei și educat politicește de către intelectualitatea de aici, a fost adeptul convins al tacticii activiste în lupta politică, tactică ce consta în participarea efectivă în viața politică a parlamentului maghiar unde, în alianță cu deputații celorlalte națiuni exploatate, trebuia combătută politica oficială. Deși activist, Ioan Suci a recunoscut și meritele de necontestat ale pasiviștilor; aceștia erau pasiviști numai în aceea că nu doreau să participe la viața politică a parlamentului din Budapesta, care în urma înțelegerii cu Franz Josef și a instituirii dualismului, a șters autonomia Transilvaniei istorice (Ardealul), încorporînd-o la Ungaria, întocmai cum procedaseră clasele stăpînitoare și în 1848. Figurile lui Ioan Rațiu sau Vasile Lucaci i-au impus lui Ioan Suci „recunoașterea marii lor iubiri de neam și dorul lor nesfîrșit de jertfă, merite cari cu drept îi învrednicește de veșnica recunoștință a tuturor generațiilor viitoare”⁸. De fapt, spre sfîrșitul secolului trecut, multe acțiuni au stat mărturie luptei Partidului Național Român, care, constituit în 1881 pe bazele pasivismului, își va continua neabătut lupta politică în fruntea maselor populare românești. Deși existau neînțelegeri în privința tacticii de urmat, totuși, la 1881, se realizase, după cum știm, unitatea politică a românilor transilvăneni prin însăși înființarea partidului, divizat pînă atunci pe baza celor două concepții de tactică, deosebirile de păreri rămînînd totuși, dar fiind acum temperate, de disciplina de partid. Unul din cele

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Idem*, p. 14.

⁷ *Ibidem*.

⁸ *Idem*, p. 7.

mai remarcabile exemple de combativitate politică de care a dat dovadă Partidul Național Român a fost actul politic protestatar al Memorandumului. Ioan Suciș, activist în concepție, a criticat faptul că șefii pasiviști și-au înaintat memoriul împăratului Franz Josef, același care cu câteva decenii în urmă l-a împins pe Avram Iancu spre pierzanie, datorită ingrătitudinii și refuzului său autocratic și oprimator de a recunoaște drepturile națiunii române. De fapt, împăratul nu desfăcuse plicul, ci-l înaintase guvernului maghiar, spre examinare. Suciș, comentând acest comportament, afirma: „Așa înțelegea Franz Josef obligamentele sale constituționale față de »popoarele mele«. Acest procedeu îngimfat a produs mare impresie, a revoltat sufletele și a îndrjrit inimile românești. Era semn de deșteptare din letargie această revoltă, ergo, succes pentru fruntașii cari trebuiau să dorească a ne deștepta la simțul demnității”⁹.

Dar, în același timp, Ioan Suciș, referindu-se în general la perioada memorandistă, a văzut clar importanța ei în călirea voinței de luptă a poporului român din Transilvania. Prigonirile guvernelor claselor stăpinitoare ce au urmat după 1892, atacarea casei lui Rațiu, arestarea acestuia și a altor fruntași politici români, procesul de la Cluj și întemnițările la Vaț și Seghedin, atacarea seminarului român din Arad, alături de alte abuzuri și samavolnicii, au întărit rezistența poporului român, i-au întărit dorința emancipării naționale. Suciș afirma hotărât că aceste abuzuri „au avut însă darul să ne închege rindurile, să trezească pe mii și mii de-ai noștri din amorțeală și indolență, să ne facă a înțelege pe noi toți că sîntem la răspîntie. Pentru că cu aceia care nici dreptul de a ne jelui noi nu voiau să ni-l respecte, nu mai putea fi vorba de o înțelegere”¹⁰.

În perioada memorandistă, deși activist, el a apărât cu curaj ziarul „Tribuna”, tîrît în proces pentru agitație, și a pledat în cadrul altor procese din aceeași perioadă, susținînd astfel rechizitorii la adresa politicii oficiale. Avocatul Suciș era convins că cei mai mulți români, fie ei bănățeni, ardeleni sau din așa-zisele părți ungurene, văzînd nemiloasele asupriri naționale, își întăreau tot mai mult credința că numai dezmembrarea monarhiei austro-ungare și unirea cu frații de peste Carpați îi mai poate salva¹¹. Astfel, în focul luptei naționale, conducătorii, alături de masele populare românești, își întăreau dorința unirii cu patria-mamă, acesta fiind dezideratul suprem al tuturor, indiferent că erau adepții activismului sau ai pasivismului. În vederea țelului comun trebuia întărită mereu unitatea politică, ideologia, strategia și tactica partidului, cu atît mai mult cu cît ofensiva dominantilor — iritați de acțiunile politice ale Partidului Național Român, ca și de programul său din care nu lipsea lupta pentru recistigarea autonomiei Transilvaniei — s-a dovedit a fi din ce în ce mai susținută și intolerabilă. Atît în 1896 cît și în 1900, activitățile politice ale partidului au fost îngrădite, nepermițîndu-se ținerea unor conferințe naționale, ci doar a unor modeste „adunări de alegători”. În 1896 comitetul partidului a fost reîntregit prin cooptări de noi membri, majoritatea păstrînd-o pasiviștii, tactica lor fiind prelungită astfel pînă la începutul secolului nostru. Dar Ican Suciș și alți conducători erau dornici să participe activ atît în alegeri —

⁹ *Idem*, p. 8.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ *Ibidem*.

unde în ciuda greutăților trebuia să se asigure victoria deputaților naționali —, cit. și în dezbaterile parlamentului din Budapesta, aici desigur combătând politica oficială.

De fapt, în noile condiții din pragul secolului al XX-lea, concepția pasivismului începea să conțină în sine o notă de demoralizare, de oboseală, care prelungită prea mult în timp putea dăuna mișcării politice generale. Tactica brațelor încrucișate este adoptată de comitetul partidului și în alegerile din 1900. Trebuia găsită o formulă înnoitoare care să repună partidul, zdruncinat de opresiunile oficiale și de unele neînțelegeri din interior, la nivelul vechii combativități. Organele de presă ale Partidului Național Român erau tirite în numeroase procese, unii redactori fiind chiar arestați. În urma numeroaselor procese și amenzi, ziarul pasivist „Tribuna” era nevoit, la începutul secolului, să-și înceteze activitatea, nemaiavând din ce să-și plătească cauțiunea; în aceste condiții, centrul luptei politice românești se muta în jurul ziarului „Tribuna Poporului” din Arad. Aici s-a încheiat un mănunchi de oameni reprezentativi care au atras asupra lor atenția întregii lumi românești. În acest mănunchi de luptători, alături de N. Oncu, M. Veliciu, Șt. Cicio-Pop, Roman Ciorogariu, s-a făcut remarcat și Ioan Suciul¹².

Juristul luptător care și-a dus o mare parte din activitate în orașul Arad, devenit la începutul secolului cel mai important centru al luptei naționale românești, avea o concepție absolut democratică în privința organizării acestei lupte, militând pentru atragerea maselor populare românești, deoarece era convins că numai cu sprijinul acestora se putea asigura victoria finală. Aradul avea o pleiadă de conducători politici încercați, între care, pe lângă cei amintiți, se situau, după 1900, la loc de frunte Vasile Goldiș alături de Gheorghe Popa, Sava Raicu, Ion Rusu-Șirianu, mai vechi în lupta arădană; dar Ioan Suciul amintea de „masa mare a poporului”, principal factor al luptei naționale, scriind: „Oricât de savant și singuincios ar fi însă dascălul, el fără copii cu minte, rîvnitori de știință și ascultători în școală, nu va putea da un examen de laudă. Așa nici corpul falnic de conducători inimoși și neobosiți ce-l avea Aradul în cele naționale, chiar și pe lângă crucea fel de opintiri extreme, nu putea să elupte arădanilor locul de frunte și de conducere nediscutată în luptele noastre naționale dacă nu era la locul său și masa mare a poporului, a țărânimii din județul Arad. Cele mai frumoase amintiri ale vieții mele de această țărâtime mă leagă”¹³. Meritul lui Suciul și al altor conducători arădani democrați burghezi a constat în faptul că au știut să întrețină strînse legături cu masele: „Tot ce se făcea și tactica ce se urmărea nu era ideea unui om, ci era planul comun al tuturor”. Acești conducători stabileau „înainte în fiecare congregație ordinea de luptă în discuție intimă cu soții țărani și cu alți fruntași români din județ”¹⁴.

Ioan Suciul afirma că țărâtimea din județul Arad, întregită întotdeauna cu cea din Cenad, era „...neîntrecută în valoarea ei morală, națională și economică”¹⁵ și că „această țărâtime bravă a avut norocul” că se iveau mereu oameni destoinici

¹² Silviu Dragomir, *Vasile Goldiș*, Sibiu, 1936, p. 8.

¹³ I. Suciul, *op. cit.*, p. 15.

¹⁴ *Idem*, p. 17.

¹⁵ I. Suciul, *Rolul județului Arad în luptele naționale din trecut*, în *Românul* din 14 ianuarie 1921.

care s-o conducă. Amintind de falsificările urnelor congregaționale din județul Arad, Ioan Sucișu era convins că „uneltirilor guvernului obișnuite în asemenea prilejuri trebuia să le punem împotriva îndirjirea poporului. Și aceasta ne-a succedat. Președinții maghiari ai alegerilor numai sporadic mai coteau să schimbe buletinele de votare, pentru că le insuflau respect sutele de țărani care stăteau ziua întreagă în jurul localului în plină agitație, așteptând publicarea rezultatului alegerii. Astfel au intrat tot mai mulți români în sala congregațiilor județene. Însă, pentru a obține acest rezultat, intelectualii trebuiau să dezvoltat o activitate febrilă”¹⁶. Ioan Sucișu, cu Petru Truția, la îndemnul lui Mihai Veliciu, „agitau” în circumscripția simăbătenilor pentru alegerea lui Aurel Sucișu. Cei doi au umblat, „urmăriți de jandarmi, nopți întregi, din casă în casă, de la alegător la alegător, ca să câștigăm voturi pentru reușita lui Aurel Sucișu în urna congregațională... Datorită acestui sistem solid de luptă... sala comitatului se împopulase binișor cu români. Răsunat sala de dulcele nostru grai românesc și slujbașii unguri abia mai știau cum și pe ce cale să încerce apărarea și, vezi Doamne, salvarea intereselor Statului Național Unitar Maghiar”¹⁷. Deci intelectualii arădeni, obișnuți cu asemenea metode de luptă, doreau ca în urma alegerilor să participe și la viața politică a parlamentului de la Budapesta, să-și continue lupta și în forul politico-legislativ cel mai înalt al claselor dominante. Conducătorii arădeni doreau introducerea participării active și militante în alegeri și apoi în organele politice, fiind convinși că țărani români, dirji în lupta lor socială contra exploatatorilor, doreau să înfrunte în lupta națională și în alegeri, tot atît de dirji, greutățile impuse de dominanți. Ioan Sucișu vorbea de marele rol care i-a revenit în coloanele ziarului „Tribuna Poporului” lui Vasile Goldiș, ca exponent de seamă al tacticii activiste; Ioan Sucișu se va dovedi a fi un excelent organizator al luptelor electorale românești. Problemele de interes general erau pregătite minuțios în județul Aradului. Se țineau adunări generale, unde „vorbim românește, criticăm și atacăm regimul de opresiune aspru și necruțător, facem ca durata adunărilor, care mai înainte țineau cîte 2—3 ore, să se prelungească pe 2—3 zile... ne îngrijim ca tot decursul adunărilor să fie fidel și amănunțit reprodus în ziarele partidului”¹⁸. Reprezentanții țărănimii erau prezenți pentru ca „toată mișcarea aceasta, dar totodată și tot efectul ei însuflețitor, să nu pară numai ca meritul celor vreo cîteva fruntași orășeni, ci să fie resimțit și considerat ca meritul obștei întregi românești din județul Aradului”¹⁹.

Alături de Șt. Cicio-Pop, Mihai Veliciu, Ioan Rusu-Șirianu, dr. Ioan Sucișu se manifesta ca apărător al intereselor țărănimii din județ, cerînd pedepsirea funcționarului Csukay, care era și el vinovat de masacrul de la Șepreuș. Ioan Sucișu cerea în fața oficialităților ca locuitorii să nu plătească cheltuielile armatei în timpul stării de asediu, deoarece „asta ar fi să-i aducem la sapă de lemn pe bieții săteni, ci să plătească domnii care au săvîrșit nenorocirea”²⁰.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ I. Sucișu, *Adevăruri istorice...*, p. 16.

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ I. D. Sucișu, *Aspecte ale colaborării Partidului Național Român din Transilvania cu mișcarea socialistă*, în *Studii*, XXI, 1968, nr. 1, p. 99—100.

Concepția și metodele de luptă ale județului Arad — Ioan Suciul numărându-se printre animatorii lor — sînt preluate și adoptate la Lugoj, Hunedoara, Sibiu, Brașov, în Alba de Jos etc. Printre exponenții activiști se înscria, pe la începutul secolului al XX-lea, și Aurel Vlad. Dar Ioan Suciul combătea părerile exagerate că această personalitate ar fi unica creatoare a victoriei tacticii activiste, „deoarece voința generală era așa acum, iar nu Aurel Vlad tatăl activismului“. Participarea la alegeri și la viață parlamentară a fost hotărîtă la conferința partidului din 10 ianuarie 1905, la care au participat 97 de delegați²¹. Ioan Suciul, participant la conferință, a fost ales membru în Comitetul Executiv al partidului. În actele oficiale adoptate se aminteau și cauzele care au stat la baza victoriei tacticii activiste. S-a luat în considerare că „demoralizarea moravurilor politice care amenință poporul nostru prin felul de luptă al partidelor străine numai prin intrarea partidului nostru național în activitate se va putea delătura și împiedeca“²². Alte cauze invocate au fost acelea că poporul trebuie educat politicește și s-a considerat că prin activitate „se va delătura piedeca care nelegal și volnicește s-a pus în calea organizării temeinice a partidului nostru național, ca și în calea funcționării libere a acestui partid“²³. Deși din motive de tactică impuse de condițiile concrete și de raportul de forțe existent atunci, în primii ani ai secolului al XX-lea, nu s-a subliniat autonomia în vechea ei formulă din 1881 cu dietă politică transilvăneană, totuși în program se prevedea lupta pentru „recunoașterea poporului român de individualitate politică, alcătuitoare de stat, și asigurarea dezvoltării sale etnice și constituționale de drept public“²⁴. Acest lucru era cerut de poporul român pentru fiecare din popoarele asuprite de clasele dominante: „Fiecare popor din patrie să fie judecat, administrat și instruit în limba sa proprie“²⁵; se cereau sufragiu universal, impozit progresiv pe venit și alte reforme burghezo-democratice. Putem deci afirma cu certitudine că în punctele amintite ale programului din 1905 se prevedea lupta în continuare pentru autonomia națională românească, în justiție, administrație, școală.

Încă din 1904, pe Ioan Suciul, propagator vechi al activismului, îl găsim candidînd în alegerile din Nădlac, unde se bucura și de sprijinul slovacilor. În 1905, alegătorii români, intrînd hotărîți în lupta electorală, în virtutea directivelor partidului, îl impun la Ineu pe Ioan Suciul ca deputat al lor, Solymossy fiind înfrînt. Suciul a dus o activitate organizatorică fertilă în 1905, cu ocazia alegerilor. Datorită ei țărani i-au numit „căpitanul alegerilor“, deoarece le organiza, fără teamă de prigoană, le conducea cu tenacitate și putere de voință, căutînd să asigure victoria deputaților naționali români la Șiria, Lugoj, Chișineu-Criș, Săliște, Sasca, Oravița etc. Tatăl său a dat dovadă de spirit de exigență față de continuarea luptei în care s-a angajat fiul său, trimițîndu-i acestuia următoarea telegramă cu ocazia victoriei electorale din Ineu: „Atîta vreme să ai zile binecuvîntate cîte vei sluji cu credință neamul tău“²⁶.

²¹ T. V. Păcățian, *op. cit.*, p. 165.

²² *Idem*, p. 172.

²³ *Ibidem*.

²⁴ *Idem*, p. 169.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ I. Suciul, *Adevăruri istorice...*, p. 12.

După 1903, pe baza unor revendicări programatice comune (în special votul universal), Partidul Național Român începea să se apropie și să colaboreze cu organizațiile Partidului social-democrat, care devin puternice în comitatele Bihor, Arad, Timiș și Caraș²⁷. Ioan Suciș s-a numărat printre acei conducători naționali care au salutat de la început această măsură. Astfel, ziarul „Tribuna“, sub titlul *Socialiștii din Arad și deputații naționali*, scria că deputații naționali români „au fost aclamați cu însuflețire de mii de înși“ la mitingul socialist din 3 septembrie 1905, unde s-a citit și „scrisoarea deputaților dr. Ioan Suciș și dr. Ștefan Cicio-Pop“. La pasajul unde deputații declarau cu hotărîre că da, vor vota votul universal, mulțimea a aplaudat puternic²⁸. La 9 septembrie 1908, tot la Arad, Partidul social-democrat organizează o adunare prezidată de muncitorul-tipograf Ludovic Babuș; secretarul adunării Varga Ferenc anunță că au fost invitați toți deputații domiciliați în Arad, pentru a se pronunța asupra votului universal, cei doi deputați maghiari refuzînd să participe. Apoi Varga Ferenc invită pe Ștefan Cicio-Pop să ia cuvîntul; acesta este urmat de Ioan Suciș, care, după ce face „o reprivire istorică asupra evoluției ideii democratice“, arată hotărît că va lupta pentru votul universal²⁹.

Intellectualii români își aveau, în cursul luptei lor politice, strategia și tactica specifică diferitelor perioade istorice, caracterizate de condiții politice specifice. Dacă s-a adoptat tactica pasivistă și s-a înscris în programul partidului la 1869 lupta pentru recîștigarea autonomiei Transilvaniei, acestea și-au avut rolul lor deosebit de important și pozitiv în acea perioadă. Clasele dominante au prigonit și îngrădit, mai ales după Memorandum, manifestările politice ale Partidului Național Român, interzicînd ținerea de conferințe naționale. Oficialitățile erau întărite și de lupta pentru recîștigarea autonomiei vechi, cuprinsă în programul de luptă al partidului. Activiștii, pentru a abate întrucîtva loviturile îndreptate împotriva partidului care era destul de zdruncinat atît de opresiunile guvernului, cît și de neînțelegerile din interior, recurg la o formulă mai moderată a autonomiei; ei se gîndeau apoi că vor putea intra mai ușor în parlamentul maghiar în vederea continuării mai susținute a luptei naționale. Conducătorii români recunosc momentan statul politic maghiar nu din plăcere, ci ca o realitate de care nu se mai putea face abstracție în însăși interesul realismului mișcării politice a partidului; dar luptînd pentru drepturile naționale și împotriva deznaționalizării, doreau de fapt să conserve spiritul de luptă în rîndul maselor pentru vremuri mai bune care n-au întîrziat să vină, cînd vor lovi hotărît în statul burghezo-moșieresc dualist. Partidul Național Român a dus o politică opoziționistă atît în organismele politico-legislative ale statului, cît și în presă, alegeri etc. Ioan Suciș declara diplomatic în parlament că dacă românii acceptă ideea de a participa la viața politică a statului maghiar, anumite îngrădiri ar trebui să fie aplicate și politicii oficiale de desconsiderare a drepturilor naționale.

În parlament, Ioan Suciș apăra hotărît drepturile naționale române, combătînd șovinismul oficialităților. Un deputat al acestora, Hodossy Imre, zicea că prin dualism „... a fost restabilită hegemonia națiunii maghiare, a celor 8 milioane de

²⁷ I. D. Suciș, *op. cit.*, p. 90.

²⁸ *Tribuna*, nr. 156 din 5 septembrie 1905, p. 2.

²⁹ I. D. Suciș, *op. cit.*, p. 97—99.

maghiari față de celelalte 10—12 milioane de aici³⁰. Același reprezentant oficial observa că „acum, față de orice mișcare întâmplată în imperiul maghiar și îndreptată spre răsturnarea hegemoniei rasei maghiare, ne putem răzima pe puterea armată a întregii monarhii, datorare să respecte legile, să asigure executarea legilor, deci să facă tot ce servește spre asigurarea hegemoniei națiunii maghiare. Între raporturile de acum e chestie vitală pentru nația aceasta să vedem și pe mai departe asigurate bazele de la 1867”³¹. Ioan Suciul a citat în parlament acest discurs, demascând afirmațiile guvernanților ce pretindeau că ar exista egalitate politică între cetățenii statului dualist. Guvernanții exploatau, din punct de vedere național, cele 10—12 milioane de nemaghiari „cărora nici nume nu le-a dat condeputatul Hodossy”³² — spunea în discursul său din parlament, în 1905, Ioan Suciul. În viața socială desigur că și majoritatea maghiarilor era asuprită de clasele dominante, dar nemaghiarii aveau de suportat, pe lângă asuprirea socială, și pe cea națională. Deputatul român Suciul s-a ridicat cu hotărâre împotriva politicii de dominație națională în însăși incinta politică a autorilor ei³³. Vorbind despre politica exercitată de cei de la putere, în numele „intereselor de stat”, Ioan Suciul spunea: „E greșeală fatală și aceea că sub titlul „interes de stat” se nutrește o astfel de direcție care vatămă adînc, fără nici o trebuință, în urmările sale finale, interesele de rasă și culturale ale naționalităților nemaghiare din patrie și cere de la ele astfel de jertfe, care cu scop șovinistic, pot fi prezentate de pretențiuni de stat, dar despre aceea că ele cu adevărat ar fi interese de stat, în mod logic naționalitățile nu pot fi convinse absolut deloc”³⁴. Foarte abil, Suciul demasca tactica partidului guvernamental maghiar, chiar față de opoziția independentistă maghiară care lupta împotriva legăturilor cu Austria. Ioan Suciul arăta în parlament că pentru a-și tempera propria opoziție, partidul guvernamental afirmă că legăturile cu Austria sînt necesare pentru ținerea în frîu și zdrobirea naționalităților³⁵. Suciul sublinia clar în parlament poziția oficială: „Partidul guvernamental afirmă că, deși e necesar pentru țară teritoriul vamal independent, deși e justă năzuința independențiștilor, tu maghiarule, înțelege că-ți trebuie timp pînă contopești naționalitățile, le maghiarizezi, deci, te rog, dă-mi pînă atunci mie termen de domnire...”³⁶. În același timp, Ioan Suciul era convins că românii nu puteau intra în nici unul din partidele claselor dominante, fie din opoziție, fie din guvern, deoarece reprezentanții lor declarau categoric că interesul vital al Ungariei e maghiarizarea celorlalte naționalități³⁷.

Suciul apăra în parlament, la 21 ianuarie 1908, folosirea limbii materne în regimentele cu majoritate românească și era împotriva scoaterii limbii române din școlile de cadeti și din instruirea recruților români³⁸. În 24 iunie 1908, combătea

³⁰ T. V. Păcățian, *op. cit.*, p. 203.

³¹ *Ibidem.*

³² *Ibidem.*

³³ *Idem.*, p. 207.

³⁴ *Idem.*, p. 205.

³⁵ *Idem.*, p. 202.

³⁶ *Idem.*, p. 204.

³⁷ *Idem.*, p. 206.

³⁸ *Idem.*, p. 691.

proiectul de lege cu privire la mărirea dării de spirt și pe cazanele țărănești de fiert țuică, văzînd în aceasta o lovitură dată populației din ținuturile muntoase³⁹. Proiectul a fost totuși adoptat, dată fiind majoritatea conservatoare. La 6 februarie 1909 apăra țărănimea transilvăneană, ale cărei proprietăți — în bună parte în jur de 1—2 iugăre — erau grevate de datorii, și se împotriva proiectului de lege despre darea de pămînt care lovea în interesele țăranilor săraci; dar și acest proiect a fost adoptat⁴⁰. La 9 septembrie 1909 Suciul apăra pe slovacul Szkicsak, declarînd că i s-a vătămât imunitatea parlamentară. Unul din colegii lui Suciul, sintetizînd poziția dușmănoasă a claselor dominante față de celelalte națiuni din statul dualist, declara curajos în parlament că „patrie are numai acela care nu se simte în țara sa despoiat și asuprit. Iubirea de patrie nu se poate cere de la acela căruia statul îi deneagă cele mai elementare drepturi omenești”⁴¹. În ședința din 10 iulie 1909, Wekerle Sándor, anunțînd intenția cabinetului de a demisiona în toamnă, a declarat că unul din motivele pentru care „guvernul nu și-a putut împlini misiunea a fost acela că naționaliștii au alarmat străinătatea cu fel și fel de scornituri, atacuri și calomnii”; la aceasta Teodor Mihali a răspuns că deputații naționali și-au spus doar durerile în dietă, și își exprima convingerea că, mai curînd sau mai tîrziu, vor fi satisfăcute pretențiile juste ale naționalităților⁴². Declarația lui Wekerle dovedea îndeajuns eficacitatea luptei deputaților naționali în parlamentul de la Budapesta.

Paralel cu lupta politică din parlament, Ioan Suciul o continua și pe aceea din județul Arad, fiind unul din animatorii vieții politice românești de aici. Avocatul Suciul, care „nu și-a pus numele pe nici un act de slăbiciune în viața națională”⁴³, pregătea ținutul pentru victoria finală, lupta împotriva opresorilor, exterioriza cu curaj sentimente românești, era într-un cuvînt — așa cum îl caracteriza un om care-l cunoștea personal — „un titan al împotrîvirii românești”. Semnificativ este gestul luptătorului român Suciul, adept al unei reforme agrare largi, față de țăranii din Moroda, în 1906, care prinseseră de veste că o moșioară de lîngă comuna lor urma să fie pusă în vînzare, dar se preconizase ca țăranii să nu fie avizați de această intenție, pămîntul urmînd astfel să rotunjească și mai mult proprietățile moșierești. Dar cinci persoane din Moroda fug la „păstorul turmei”, avocatul Suciul din Arad, care face cumpărarea în numele morodenilor, de la persoana oficială venită din Budapesta în problema vînzării, punînd drept garanție carnetul său de depuneri, trecînd contractul prin comitetul de la Cluj, ceea ce nu era tocmai ușor, deoarece acesta avea consemnul tacit să vegheze ca pămînturile să nu ajungă în mîinile românilor și, în sfîrșit, împrumută bani de la o bancă din Budapesta în vederea rezolvării aceleiași probleme; și toate acestea pentru a-și îndeplini datoria față de frații săi asupriți. Nu în zadar cu cîteva decenii mai tîrziu, la moartea lui, țăranul Nica din Moroda zicea: „A murit dr. Ioan Suciul. Oare cîți muritori se vor mai afla în țara noastră să urmeze cu fapta, ca a lui dr. Ioan Suciul? Dr. Ioan

³⁹ *Idem*, p. 795.

⁴⁰ *Idem*, p. 835.

⁴¹ *Idem*, p. 801.

⁴² *Idem*, p. 853.

⁴³ M. T. Bandu, *Dr. Ioan Suciul*, în *Luceafărul*, 1939, seria II, nr. 10—12, p. 7.

Suciu nu și-a câștigat în această lume o avere deșartă. A câștigat averea cea mai scumpă a acestei lumi: cinstea și omenia⁴⁴.

În 1915, trece în România pentru a se consulta cu Goga și Lucaciu în vederea măsurilor ce trebuiau luate de masele populare românești din Transilvania, a căror luptă a constituit factorul principal în unificarea cu România. Întors acasă, unde fusese trecut pe lista neagră, este arestat și închis la Veszprém. Eliberat apoi, este prezent, în cursul marilor momente istorice care au încununat lupta națională românească prin desăvîrșirea unității de stat. Ioan Suciu se afla printre șefii politici care la Oradea, în data de 12 octombrie 1918, declarau că „națiunea română din Ungaria și Ardeal” reclamă dreptul „să hotărască singură așezarea ei printre națiunile libere”, negînd astfel, implicit, dreptul parlamentului și guvernului din Budapesta de a se socoti reprezentanți ai românilor din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș, și a-i reprezenta la congresul de pace⁴⁵. La conferința națională de la Oradea a fost desemnată o delegație permanentă pentru a pune în aplicare hotărîrile ei. Din aceasta făcea parte, alături de Șt. Cicio-Pop, V. Goldiș, Al. Vaida, A. Lazăr, A. Vlad, T. Mihali, și Ioan Suciu⁴⁶. Această delegație va duce tratative pentru formarea Consiliului Național Român, în care să intre și reprezentanții social-democrației române. Ioan Suciu se împotriva la Arad, alături de ceilalți fruntași români, tergiversărilor lui Jászai Oszkár, care încerca să eludeze prin paleative cerința democratică a românilor transilvăneni — ruperea totală de statul maghiar și unirea cu România.

Prezent mereu la datorie, avocatul Suciu, omul acțiunii, animatorul maselor, era de părere ca proclamarea Unirii să fie rezultatul acțiunii acestor mase și nu al hotărîrii restrînse a Consiliului. A combătut această părere îngustă alături de membrii social-democrați ai Consiliului, de Goldiș și alți fruntași democrați, care au militat pentru o adunare largă, populară. Iată ce afirma V. Goldiș în legătură cu rolul jucat de I. Suciu la 1918: „Ca propunător al Unirii și ca unul care mai bine decît oricine altul cunosc istoricul acelei adunări, și pentru a împiedeca falsificarea adevărului, mă simt dator acum, după zece ani, să fac la locul acesta următoarele constatări: Adevăratul organizator al Adunării Naționale de la Alba Iulia a fost Ioan Suciu. În Consiliul Național de la Arad se ivise părerea ca Unirea să o proclame acel Consiliu și să renunțăm la Adunarea Națională. Azi se poate constata ce ireparabilă gafă ar fi fost primirea acelei păreri. S-a decis convocarea Adunării Naționale. Pregătirea și organizarea ei a fost încredințată lui Ioan Suciu. Cu o energie de admirat, Ioan Suciu s-a achitat în chip splendid de însărcinarea primită, și națiunea română lui Ioan Suciu are să-i mulțumească reușita atît de impunătoare a Adunării Naționale, chiar împotriva intervenției unor importanți factori ai Partidului Național Român, care cereau în ultimul moment să se renunțe la adunare⁴⁷. După ce V. Goldiș, I. Suciu și alți conducători cu vederi democratice și-au impus punctul de vedere, la 7/20 noiembrie 1918 se lansa istorica

⁴⁴ *Idem*, p. 18.

⁴⁵ Șt. Pascu, *Desăvîrșirea unității de stat a poporului român*, în *AIIC*, XI, 1968, p. 81.

⁴⁶ *Idem*, p. 82.

⁴⁷ V. Goldiș, *Discursuri*, București, 1928, p. 21.

convocare prin care românii transilvăneni erau chemați la Alba Iulia în ziua de 1 Decembrie pentru Marea Adunare Națională. Tradiția istorică impunea și ea ca dorința emancipării naționale românești din Transilvania să fie înfăptuită de către o adunare națională largă. Românii din Transilvania își afirmaseră și în trecut tendința de eliberare națională, tot în cadrul unei adunări naționale, cea din Blaj din 3/15 mai 1848. Bărnuțiu spunea atunci că națiunea română, dorind propria-i emancipare, nu urmărea să asuprească alte națiuni, ci dorea respect după dreptate pentru românii atita timp exploatați și batjocoriți de către clasele dominante. Respectarea drepturilor naționalităților în cadrul noului stat de după 1918 a fost cerută și în programul Adunării de la Alba Iulia, tocmai datorită caracterului democratic al organizării ei.

Caracterul democratic al organizării adunării de la 1 Decembrie este deosebit de evident. În convocare, rezultat al poziției hotărâte a conducătorilor democrați, se preciza că dintre delegații oficiali nu vor lipsi reprezentanții țăranimii, delegații Partidului social-democrat, ca reprezentanți ai muncitorimii organizate, delegații tinerimii universitare, ai reuniunilor femeilor, ai gărzilor naționale, ai școlilor medii, apoi de la fiecare institut teologic și școală civilă cite un reprezentant al colegiului profesoral, alături de trimișii societăților culturale (Asociații, Fondul de teatru, Asociația arădană etc.). În această convocare găsim, de fapt, apelul către întreaga masă mare a românilor transilvăneni chemați ca prin numărul, voința și conștiința lor să hotărască unirea: „Sintem convinși că afară de cei care vor reprezenta în chipul arătat mai sus toate păturile sociale ale națiunii noastre în această istorică adunare, unde se va hotări soarta neamului nostru pentru vecie, se va prezenta însăși poporul românesc în număr vrednic de cauza mare și sfântă”⁴⁸. În înlănțuirea logică a lucrurilor o asemenea reprezentanță largă, democratică, nu putea să ceară în cadrul adunării decît măsuri democratice. Iată cît de important a fost punctul de vedere democratic al organizării unei întregi adunări naționale și în impunerea acestui punct de vedere — după mărturisirea contemporanilor — Ioan Suciul și-a avut locul său bine definit, dovedindu-se a fi unul din conducătorii cu vădite idei democratice.

La 30 noiembrie 1918 fruntașii naționali și social-democrați au avut mai multe consfătuiri sub președinția lui Șt. Cicio-Pop, în care s-a discutat proiectul de hotărîre a unirii, ce urma să se citească la 1 Decembrie 1918. Acest proiect a fost alcătuit de V. Goldiș, Șt. Cicio-Pop și I. Suciul, și conținea în 8 puncte hotărîrea unirii, ca și alte principii social-politice importante pentru noul stat român⁴⁹. I. Suciul, în ziua de 1 Decembrie, s-a ocupat de validarea alegerii delegaților oficiali, de verificarea mandatelor acestora la Marea Adunare Națională — el fiind raportor al comisiei de validare —, după ce înainte se pusese pe muncă cu o rîvnă tînească, centralizase toate procesele verbale ale adunărilor electorale care desemnau delegații oficiali, adunase miile de adeziuni acoperite cu sute de mii de semnături, care împreună cu acele procese verbale ale adunărilor electorale din 124 de circumscripții legal constituite, au dovedit lumii întregi că în Transilvania era vorbă de o manifestare de autodeterminare a românilor transilvăneni.

⁴⁸ I. Suciul, *Marea Adunare Națională întrunită la Alba Iulia în ziua de 1 Decembrie 1918*, în *Acte și documente*, Tip. F.C.F., 992—998, p. 19.

⁴⁹ Șt. Pascu, *op. cit.*, p. 120.

La 1 Decembrie 1918, masele populare românești, în cadrul Marii Adunări Naționale — care n-a fost adunarea vreunui partid politic, ci reprezenta cu adevărat conștiința națională a românilor transilvăneni⁵⁰ —, au făurit unitatea de stat a națiunii, „celulă a civilizației și culturii, amindouă îmbinate, sinteza posibilităților de progres uman”⁵¹. Printre cei 100.000 de participanți, alături de majoritatea de necontestat a țărănimii, erau prezenți 10.000 de muncitori, înfrățiți cu țăranii și intelectualii în dorința unirii cu patria-mamă, România. Prezența muncitorilor și social-democrației române a constituit un factor deosebit de important, așa după cum afirma și unul dintre conducătorii acesteia: „Și pentru valoarea morală și internațională a hotărârilor Albei Iulii concursul social-democraților români venea foarte necesar”⁵². Amintindu-și, după trecerea anilor, de ziua de 1 Decembrie 1918, I. Suciul spunea: „Nu am, nu pot avea altă amintire mai frumoasă și mai scumpă în viața mea decât ziua de 1 Decembrie 1918 de la Alba Iulia, cînd am putut vedea fețele a mii de români, radiind de fericire, și ochii lor în lacrimi. Era bucuria unei mase întregi de oameni, era împlinirea neașteptată a unui vis de demult”⁵³.

A doua zi, 2 decembrie, o comisie propune Marelui Sfat Național, ales în ziua precedentă, să numească pe membrii Consiliului Dirigent. I. Suciul era șef de resort la organizare⁵⁴. Menționăm de asemenea că sub îngrijirea autorizată a lui I. Suciul actele și documentele Marii Adunări Naționale au fost publicate mai târziu⁵⁵.

Prin ideile și metodele sale de luptă, dr. I. Suciul se înscrie cu cinste în rîndurile conducătorilor de stînga ai Partidului Național Român, aducîndu-și aportul la lupta de eliberare națională a poporului său. „Un strop mic sînt eu în oceanul mare al neamului românesc” — spunea despre sine I. Suciul. Prin activitatea dusă pînă în 1918 el s-a dovedit a fi omul acțiunii, animatorul maselor, fără de care era convins că nu se putea obține victoria finală. Prin atitudinea lui față de țăranii din Moroda, prin apărarea intereselor țărănești în parlamentul de la Budapesta, luptătorul național I. Suciul s-a dovedit a fi aproape de masele țărănești și în lupta lor socială. De fapt, și după 1918 critică proiectul de reformă agrară a marelui proprietar Bontescu, care avea „o sumedenie de ascunzișuri”⁵⁶, și se pronunța pentru unul democratic, deoarece datorită „păcătoșeniei” d-lui Bontescu, „ideea reformei s-a compromisat, și unde fiecare ar trebui să simtă cum arde solul sub picioarele sale, cum clocotește amenințătoare, cu erupțiune, între aceia a căror suflet de veacuri e ars de setea de pămînt”⁵⁷.

I. Suciul lucrase la legea electorală pentru Ardeal și Banat, a fost apoi ales în 1920, ca prim-președinte al Consiliului Superior pentru reforma

⁵⁰ V. Goldiș, *op. cit.*, p. 23.

⁵¹ *Idem*, p. 130.

⁵² T. Albani, *Douăzeci de ani de la Unire*, Oradea, 1938, p. 226.

⁵³ M. T. Bandu, *op. cit.*, p. 9.

⁵⁴ Șt. Pascu, *op. cit.*, p. 128.

⁵⁵ I. Suciul, *Marea Adunare Națională ...*

⁵⁶ Arh. Stat. București, fondul *Președinția Consiliului de miniștri*, dos. nr. 85/1920, fila 199.

⁵⁷ *Idem*, fila 196.

agrară, care a împroprietărit în Transilvania atât pe țăranii români cît și pe cei maghiari. În 1921 a dus la Paris negocieri în privința bunurilor rămase în litigiu în Transilvania. Cu timpul vechiul luptător s-a retras din viața politică, fiindu-i silă de luptele interne ale politicienilor care, odată ajunși în frunte, se străduiau să obțină lefuri și profituri cît mai mari. Spre regretul lui, unii dintre aceștia i-au fost colegi de luptă. Avocatul Suciș a apărut în scrierile lui de după Unire pe colegii lui de idei, care încă pe vremea stăpînirii străine (ca și după 1918 de altfel) erau combătuți de ceilalți conducători care nu le împărtășeau concepțiile. Astfel el spunea că Vasile Goldiș a fost înlăturat din conducerea ziarului „Românul” de către Iuliu Maniu și A. Vaida, „jeloși pe vază și trecerea lui precumpănitoare”⁵⁸. Într-o scrisoare adresată lui Iuliu Maniu, I. Suciș spunea: „Credința voastră este graeca fides”⁵⁹. După 1930 s-a retras la Chișinău-Criș, unde era notar. Totuși, luptătorul de altă dată a luat încă inițiative, ca de exemplu dezvelirea busturilor cîtorva fruntași politici români, ceremonia avînd loc la Arad, în 1938. I. Suciș, vorbind la această mică sărbătoare, era de părere că „ea este mai mult o exploatare a subsolului scump al țării noastre, firește nu a subsolului cu zăcăminte de aur și argint, ci cel cu zăcămintele binecuvîntate ale mormintelor moștrămoșilor noștri, zăcămintele virtuții și jertfelor supreme pentru neam”⁶⁰. Foarte bine a intuit vechiul luptător Suciș pericolul care ne pîndea țara în 1938—39, cînd se făceau încercări „cari tind astăzi ca peștele cel mare să-l înghită pe cel mic... cînd țările mari nu-și pot da asigurări de pace una alteia, ce asigurări putem spera că vor da ele națiunilor mici?”⁶¹. I. Suciș dorea o poziție hotărîtă din partea națiunii amenințate, și aceasta „fiindcă dacă noi vom pierde ceea ce am cîștigat și ceea ce au lăsat înaintașii noștri cu atîta trudă, blestemul lor [al urmașilor, n.n.] ne va apăsă... Trebuie oameni cinstiți și numai oameni cinstiți și nu din aceia care au făcut afaceri din interesele țării”⁶². Dar credea, în mod greșit, că Frontul Renașterii Naționale, paravanul politicii dictatoriale regale, ar fi capabil să asigure acea unitate și dîrzenie pe care el o dorea în mod sincer. Dr. Ioan Suciș a murit într-o duminică, la 12 martie 1939, și a fost înmormîntat la Arad. Moartea l-a scutit pe vechiul luptător să fie martorul îndurerat al ciuntirii teritoriului țării prin Dictatul de la Viena din 1940.

DUMITRU SUCIU

⁵⁸ I. Suciș, *Adevăruri istorice* ..., p. 32 și urm.

⁵⁹ *Ibidem*.

⁶⁰ M. T. Bandu, *op. cit.*, p. 14.

⁶¹ *Idem*, p. 16.

⁶² *Ibidem*.

ASPECTS DE L'ACTIVITÉ ET LA PENSÉE POLITIQUE DE IOAN SUCIU

(Résumé)

Dans cet article l'auteur évoque quelques aspects de l'activité et la pensée politique de Ioan Suci, l'un des chefs du Parti National Roumain animés par des idées démocratiques. Convaincu que l'émancipation des Roumains de Transylvanie pourra être conquise uniquement par la lutte des masses populaires, Ioan Suci agit en collaboration avec les paysans du département d'Arad, qu'il a entraînés et conduits aux élections. Ainsi, afin d'obtenir le droit du suffrage universel, il consentit de coopérer avec les organisations du Parti social-démocrate. Adepte persévérant de l'activisme politique, la plus appropriée méthode de lutte au commencement du XX-e siècle, il a été député dans le parlement de Budapest, où il a défendu les droits nationaux des Roumains transylvains et les intérêts sociaux de la paysannerie. Concomitamment Ioan Suci a mené une lutte soutenue pour le problème paysan, dans le département d'Arad. On relève plusieurs fois le talent organisateur du juriste Suci, doué d'une particulière capacité professionnelle, qui a rendu de grands services à la cause nationale roumaine, surtout à la préparation et à l'accomplissement de la Grande Assemblée Nationale d'Alba Iulia du 1-er décembre 1918. Ferme dans ses opinions, Ioan Suci servira dans les années suivantes les intérêts de l'état national roumain unitaire. Ensuite, il quitte la vie politique, domaine partagée entre les intérêts de groupe ou individuels.